

Розвиток фондосховищ відділу: 1941–2010 рр.

Іван Радковець

*завідувач сектору виконання читацьких вимог із сховища «Цитадель»
відділу основних книжкових фондів ЛННБУ ім. В. Стефаника*

Галина Кулай

завідувач відділу основних книжкових фондів ЛННБУ ім. В. Стефаника

На основі архівних матеріалів, які зберігаються у фондах ЛННБУ ім. В. Стефаника, висвітлено становлення та розвиток (1941–2010) Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. Відтворено структуру відділу та книгосховищ за період 1941–2010 років. Подано списки працівників бібліотеки, персоналії відділів, які опікувались книжковими фондами. Окреслено виробничі процеси, принципи та стан збереження літератури, порядок роботи книгосховищ, одного із найстаріших підрозділів бібліотеки — відділу основних книжкових фондів.

Ключові слова: *філіал бібліотеки Академії наук УРСР у Львові, Державна бібліотека у Львові Відділ II, Львівська наукова бібліотека, відділ фондів, обслуговування читачів, книгосховище, історія становлення.*

Based on archival material stored in the funds with Vasyl Stefanyk Lviv National Scientific Library of Ukraine, describes the prerequisites and becoming (1941–2010) Vasyl Stefanyk Lviv National Scientific Library of Ukraine. Reproduced the structure Department funds and services in the years 1941–2010. Filed under lists of employees Library and lists of workers Departments what to be guardian to books funds. There were production processes, principles and status of funds, order of Book Storage, one of the oldest units of the library — Department main books funds.

Keywords: *Branch Libraries Academy of Sciences of USSR in Lvov, State Library of Lviv Department II, Lviv Scientific Library, Department of funds, service to readers, Book Storage, history of becoming.*

На основани архивных материалов, хранящихся в фондах ЛННБУ им. В. Стефаника, освещено становление и развитие (1941–2010) Львовской национальной научной библиотеки Украины имени В. Стефаника. Воспроизведена структура отдела и хранилищ за период 1941–2010 годов. Представлены списки работников библиотеки, персоналии

© Радковець І., 2010

© Кулай Г., 2010

отделов, заботящихся книжными фондами. Очерчено производственные процессы, принципы и состояние хранения литературы, порядок работы книгохранилищ, одного из самых старых подразделений библиотеки — отдела основных книжных фондов.

Ключевые слова: филиал библиотеки Академии наук УССР во Львове, Государственная библиотека во Львове Отдел II, Львовская научная библиотека, отдел фондов, обслуживание читателей, книгохранилище, история становления.

30 червня 1941 року Львів був зайнятий німецькими військами.

Станом на початок липня 1941 року, в двох основних книгосховищах — малому та великому [71, арк. 110] (розташовувані при вул. Оссолінських*, 2) були зосереджені опрацьовані фонди філіалу бібліотеки АН УРСР у Львові. Про мале сховище залишився спогад, що воно містилось на першому поверсі навпроти просторого передпокою, який вів до каталожного залу [71, арк. 41]. Основним фондом цього книгосховища, станом на другу половину 1941 року, були видання, зібрані Юзефом Максиміліаном Оссолінським. Тут, в основному, було розташовано літературу XVIII століття, якій було присвоєно найменші топошифри [71, арк. 119]. Отже, можна стверджувати, що саме з цього книгосховища розпочинався весь книжковий фонд бібліотеки. Працівники відділу основних книжкових фондів опікувались «малим» книгосховищем до 2000 року, коли адміністрацією Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка було прийняте рішення про його переобладнання під читальний зал. Для цього у приміщення, вивільнені друкарнею, було переміщено близько 130 тисяч одиниць літератури XIX — початку XX ст. [14, арк. 33].

Оскільки ще до 1941 року розташування літератури у книгосховищах здійснювалось за інвентарно-топографічним принципом, то у великому книгосховищі, колишньому костелі, знаходились видання топографічного ряду створеного як до 1939, так і запровадженого у період 1940–1941 років.

У обох сховищах фонди були розтавлені згідно «Numerus aureus»** на високих дерев'яних стелажах. «Існувала необхідність

* Вул. Оссолінських — сучасна вул. Василя Стефаніка.

** Numerus aureus (з лат.) — золоте число.

постійного користування драбинами і у випадку браку місця додатково нарошувати стелажі. — Пише Яніна Келлес-Крауз [71, арк. 111-112] і додає — Дерев'яні полиці були міцними, з твердого дерева. У ті часи такі полиці вважались більш безпечними від металевих».

У перших числах липня, коли бібліотеку взяла під свій контроль німецька окупаційна влада, «відділом Оссолінських фондів керував кустош Владислав Віслоцький, тут також було завжди декілька працівників які доволі часто змінювались» [71, арк. 134]. Про подальшу долю В. Віслоцького відомо: «11 липня ... був заарештований функціонерами гестапо. Відтоді вважається пропалим без вісті» [1, с. 250]. Марія Вальо, дослідивши архів В. Віслоцького у фондах ЛННБУ ім. В. Стефаника, підсумовує: «Своєю діяльністю і працею він вписав світлу сторінку в історію українсько-польських наукових взаємин» [1, с. 254]. Після арешту В. Віслоцького посаду кустоша бібліотеки, а отже і «опікуна фондів», до вересня 1944 року обіймав Мечислав Гембарович. На його долю припало виконання всіх розпоряджень німецької окупаційної влади, які стосувались роботи з фондами.

Першим розпорядженням окупаційної влади по бібліотеці був наказ розділити існуючі фонди філіалу бібліотеки АН УРСР у Львові і повернути їх у збірки та колекції, які існували до 1939 року. Таким чином планувалось об'єднати окремі масиви літератури, розпорошені у 1939–1941 роках. Основною метою було відновлення давніх бібліотечних збірок. За спогадами [71, арк. 55-57], відразу «була накладена заборона будь якої зовнішньої співпраці — обмеження доступу до фондів». Окрім цього, настав час «очищення фондів від «шкідливої радянської літератури», вилучення її і передача німцям» [71, арк. 57]. Натомість, ще у серпні–листопаді 1941 року з відділу концентрації до фонду було передано 4 083 видання [76, арк. 11]. В основному це була література видана у 1930–1941 роках у Києві, Харкові, Москві, Ленінграді, Ростові, Баку, Ташкенті [29; 30]. Тут були як перші примірники, так і дублети. Інвентарна книга обліку бібліотечних фондів [28] дає підстави стверджувати, що протягом 1941–1944 року велась активна робота з виявлення, опису та інвентаризації видань, підготовлених ще у філіалі бібліотеки АН УРСР до передачі у

основні фонди. Це була література природничого, сільськогосподарського, технічного та краєзнавчого змісту.

Виявлений список літератури, переданої до інституту генетики рослин у Граці, від 20 січня 1944 року [34, арк. 1], та індивідуальні читачькі картки читачів [34, арк. 3-23], засвідчують, що в роки німецької окупації радянська література з різних галузей науки та техніки користувалась неабиякою популярністю серед науковців Третього Рейху. Ряд видань, зазначених у списку, при їх звірці з інвентарними книгами, числяться як наявні у фонді або списані актами у післявоєнний період, як такі, що тривалий час відсутні. У алфавітному, топографічному каталогах та по місцю зберігання інформація про них відсутня. Це дає підстави стверджувати, що література одержана через Арнольда Штайнбрехера, читачький квиток № 606/44 [34, арк. 21], так і не була повернута до Львова з грацької інституції, яка входила до складу спецпідрозділу «Зондеркоманда К».

У довідках з історії бібліотеки, складених після Другої світової війни [2], можна зустріти неодноразові повідомлення, що німцями було знищено велику кількість радянської літератури, виданої у період до 1941 року. В архівних матеріалах та у спогадах тих, хто працював у цей період в бібліотеці, не виявлено жодної інформації, яка б це підтверджувала. Натомість, інвентарні книги [28-30] дають підстави говорити про те, що протягом 1941–1944 років великий масив радянської літератури, яка надійшла напередодні війни, був інвентаризований та переданий до книгосховищ, де відповідно опрацьований та розташований на полицях, отже, призначався для користування читачами. Згодом цю літературу випозичали науковці через бібліотеки Берліна, Граца, Кракова та інших міст, проте не завжди повертали до Львова. На це вказують неодноразові звернення керівництва Державної бібліотеки Львова [72], яке знаходилось за адресою Блюменштрассе*, 5.

Відповідно до збереженого архівного документу [75, арк. 306], станом на жовтень 1941 року, ряд працівників бувшого філіалу бібліотеки АН УРСР у Львові були занесені у списки працівників бібліотек Оссолінських і Баваровських. За задумом німецького

* Сучасна вул. М. Драгоманова.

керівництва, їхня праця в бібліотеці мала зводиться до внутрішніх робіт та впорядкування фондів.

Особисті справи працівників [73, арк. 111-190] вказують на те, що вже у жовтні 1941 року німецькою цивільною владою велась робота з реформування бібліотек у Львові з метою об'єднання їх у систему Державних бібліотек Львова (Staatsbibliothek Lemberg). Таким чином книгосховища по вул. Постштрассе*, 2 стають головним місцем концентрації каталогізованих, інвентаризованих та зашифрованих основних книжкових фондів бібліотеки. Всі працівники були зачислені до Відділу (Abteilung) II, підрозділу, якому на початку липня 1941 р. було повернуто назву бібліотека Оссолінських та Баваровських.

На основі фінансових документів [74] можна стверджувати, що остаточне формування «Державної бібліотеки Львова Відділ II» по вул. Постштрассе, 2 відбулося у вересні–жовтні 1942 року. Оскільки при складанні бюджету та відомостей на заробітну платню до 2 вересня 1942 року працівники ставили свій підпис на документах, що містили заголовок «Бібліотека Оссолінських і Баваровських» [74, арк. 4, 112, 127-134], а з 10 вересня 1942 по 6 лютого 1944 року — «Державної бібліотеки Відділ II» [74, арк. 112, 147-150, 1053-1056; 75, арк. 5-310].

Незважаючи на те, що тривала війна, у книгосховищах велась постійна робота з відбору, передачі та вилучення літератури, пакування та впорядкування фонду, опису та інвентаризації видань [77, арк. 142-179].

Особливих клопотів працівникам сховищ та бібліотеки в цілому завдали бомбардування, які радянська авіація провела у квітні та травні 1944 року [70, арк. 1-2, 6, 134-135; 71, арк. 210]. Авіаційні удари, які були спрямовані на львівську Цитадель, водночас припали на обидва книгосховища Державної бібліотеки Львова Відділ II. Відразу ж було розпочато перенесення книг у безпечні місця [77, арк. 179]. Одним з таких було обрано підземелля костелу Св. Євхаристії ордену Домініканців у Львові**.

* Сучасна вул. В. Стефаника — з серпня 1941 до вересня 1944 року носила назву Poststrasse, хоча у деяких документах того часу зустрічається Postgasse.

** Сучасна пл. Музейна, 1.

Загалом, розкриття історії фондів книгосховищ Державної бібліотеки Львова Відділу II, у період 1941–1944 років, заслуговують на окреме дослідження, оскільки допоможуть висвітлити формування змісту сховищ сучасного відділу основних книжкових фондів ЛННБУ ім. В. Стефаника.

27 липня 1944 року Львів зайняли радянські війська. Скорим часом Президія Академії Наук УРСР відновила діяльність філіалу бібліотеки АН УРСР у Львові, взявши за основу запроваджений поділ Державної бібліотеки Львова та використавши фонди, сформовані як у період до 1939 року, так і 1941–1944 років. Було прийнято рішення зберегти місця розташування фондів, об'єднаних в часі німецької окупації. Таким чином, при вулиці Курковій*, 14 було створено український сектор**, а при сучасній вул. Стефаника, 2 — польський сектор*** відділу фондів. Вже 6 листопада 1944 року директор бібліотеки Василь Щурат зажадав від керівництва польського сектору, який очолював М. Гембарович, «докладного звіту за взірцем українського сектору» [41, арк. 4-6].

16 листопада 1944 року, на черговій нараді завідувачів відділів, говорилося: «Кожний відділ праці повинен розробити свою внутрішню інструкцію для кожного процесу роботи. Хибою в обох секторах (українському та польському) є те, що нема точного розподілу праці».

Наприкінці 1944 року було прийнято статут філіалу бібліотеки АН УРСР у Львові [68], згідно з яким, до структури бібліотеки входив «Відділ обслуговування читачів з сектором книгосховищ», до складу якого належали — сектор книгосховищ, читальні зали, абонемент (колективний, індивідуальний та міжбібліотечний) та референтура**** масової роботи.

Про стан книгосховищ у 1944–1945 роках розповідають збережені звіти [32] та «Положення про комплектування загального книгосховища...» [38].

У середині 1945 року до Академії Наук УРСР, за підписом директора В. Щурата та головного бухгалтера Демчук, було надіслано

* Сучасна вул. Лисенка.

** В часі німецької окупації Відділ III Державної бібліотеки Львова.

*** В часі німецької окупації Відділ II Державної бібліотеки Львова.

**** Референтура (з латини) — консультації, надання довідок.

листа з проханням «переслати Бібліотеці АН УРСР в м. Львові додатковий штатний розпис на посади..., які не є подані у надісланому нам штатнім розписі, одначе необхідні з приводу великого напруження праці в Бібліотеці» [69, арк. 26]. Серед посад, перерахованих у листі, зазначалась посада «доглядача фондів».

Таке прохання було зумовлене тим, що у плані робіт на 1946 рік «Філії Бібліотеки Академії Наук УРСР» [77, арк. 200], за підписом директора бібліотеки АН УРСР Юрія Меженка, у переліку відділів, які мали завданням збереження та впорядкування фондів, можна зустріти лише «Відділ обслуговування читачів», «Відділ стародруків», «Відділ часописів» та «Відділ спецфондів». Внаслідок цього «докінчити упорядкування книгосховища» доручалось відділу обслуговування.

Згідно з річним звітом за 1946 рік [42], підписаним завідувачем відділу фондів та обслуговування Вацлавом Адольфовичем Ольшевичем і датованим 5 січня 1947 року, «Обслуговування читачів виконувалось у трьох будинках: в Оссолінеум, при вул. Радянській*, 24, Лисенка, 14. Крім цього, починаючи від грудня [1946 р.], функціонує читальня журналів сполучена з виставкою книжкових новинок, в будинку Академії при вул. Коперника, 15**» [42, арк. 1]. Наголошувалось також на участі працівників відділу «в підготовленні і в упаковці 10000 томів для Академії Наук СРСР в Москві, 6 000 для Ужгорода і частини фондів Оссолінеум (200 000) для передачі Польському Урядові» [42, арк. 4].

У планах робіт на 1947 рік вже передбачались певні переміщення літератури у межах відділу фондів та обслуговування з метою їх ротації [64]. Планувалось всі газети та журнали із сховищ по вул. Лисенка, 14 та Радянській, 24 перевезти на вул. Стефаніка, 2, натомість всі стародруки повинні були бути сконцентровані в одному сховищі — Лисенка, 14 [42, арк. 1].

Клопотом завідувача відділу фондів і обслуговування у 1947 році було й те, що слід було «опрацювати з точки бібліотекознання

* Вул. Радянська — сучасна вул. Винниченка.

** Коперника, 15 — приміщення Західного Наукового Центру в 1946–1969, де на першому поверсі було облаштовано читальний зал для наукових працівників, які бажали познайомитись із радянськими газетними та журнальними виданнями за останні роки.

потреби ремонту і уладження книгосховищ і читалень в будинку «Осололінеум» [64, арк. 1].

Загалом період 1947–1949 років для працівників відділу фондів та обслуговування був доволі напруженим [27], оскільки, окрім обслуговування читачів, впорядкування та зберігання книжкових фондів, журнальних та газетних видань, до їх обов'язків входили ще такі виробничі процеси, як організація підручної бібліотеки, «приспосованої до вимог читацької публіки», організація тематичних виставок сектором культурно-масової роботи. Ці всі виробничі процеси, відповідно до архівних документів [43], повинні були виконувати 17 штатних працівників. Їхній розподіл по підрозділах виглядав наступним чином: Стефаніка, 2 — 7 осіб, Радянська, 24 — 5 осіб, Лисенка, 14 — 2 особи, Коперника, 15 та Жовтнева, 14* — по одній особі, і завідувач відділом, який здійснював загальне керівництво.

У всі часи найбільшчою проблемою для бібліотеки було розташування фондів. Не минули ці проблеми й тодішнього завідувача відділом фондів та обслуговування В. Ольшевича. Розпочате ще у 1942 році відокремлення книжкових фондів від газетно-журнальних [70, арк. 143] в 1947–1948 роках одержало своє логічне продовження: вилучення каталожних карток з алфавітного каталогу у окремий каталог. Проведена робота давала підстави стверджувати, що фактичний стан старого радянського фонду відповідає інвентареві і каталогам.

Здійснена у квітні 1949 року перевірка відділу фондів та обслуговування читачів [40, арк. 54-61] показала, що завідувач відділом Вацлав Ольшевич, який очолював відділ з 1944 року [69, арк. 9], не знає радянської літератури, не об'єктивно характеризує кадри, ідеологічно незадовільно провадить певні напрямки своєї роботи. Як наслідок — догана, а вже за деякий час «Положення про відділ обслуговування і фондів на 1950 рік» [35] та «Річний план роботи відділу фондів і обслуговування на 1950 рік» [65] Львівської Бібліотеки Академії Наук УРСР підписує новий завідувач — *Олександр Юхимович Карпенко*.

* Жовтнева, 14 (сучасна вул. П. Дорошенка) — у 1947–1951 роках тут знаходився читальний зал радянських видань, які були видані після 1945 року.

Відповідно до «Положення...» структура відділу фондів і обслуговування складалась з наступних підрозділів: сектор обслуговування читачів, сектор фондів, абонемент [35, арк. 8]. Було визначено, що сектор фондів є головним книгосховищем бібліотеки АН УРСР, котрий зосереджує радянську книгу, іноземну літературу та дореволюційну книгу з усіх галузей знання, за винятком спеціальних видів друкованої продукції, яка зберігається у відділах і кабінетах [35, арк. 3].

У подальшому [36; 44; 45] основні завдання та обов'язки працівників, які опікувались книжковими фондами, були незмінними: збереження, впорядкування і правильне їх розміщення. Інколи допомогу їм надавали навіть працівники спецфонду [60, арк. 23].

У березні 1952 року новопризначений директор бібліотеки Антон Захарович Одуха створив комісію з перевірки роботи відділу фондів і обслуговування, яка встановила: «робота скерована на самоплив і не контролюється завідувачем відділу фондів та обслуговування *Карпенком О. Ю.*» [33, арк. 68]. Як наслідок — сувора догана і звільнення. Його змінив *Григорій Ісидорович Касьянов*.

У 1953 році відділ фондів і обслуговування налічував 21 працівника, окрім завідувача Г. Касьянова. Це були: 7 старших бібліотекарів, 11 бібліотекарів, 2 помічники бібліотекаря та один технічний бібліотекар [46, арк. 22].

Десятиліття (1954–1963) доволі одноманітного життя відділу фондів і обслуговування, яке продовжував очолювати Г. Касьянов, полягало, загалом, у «боротьбі» за читача, книговидачу, розставлення книг у підручних бібліотеках та книгосховищах, прийнятті нових надходжень, перенесенні літератури, пошуку нового місця для літератури [47-55; 59]. Слід зазначити, що з другої половини 1953 року, після вивезення стародруків у книгосховища на вул. Лисенка, 14, відділ фондів та обслуговування надалі продовжував опікуватись книгосховищами та читальними залами по вул. Радянській, 24 та Стефаніка, 2.

Аналіз динаміки руху літератури в книгосховищах за основними показниками, на основі звітів 1954–1963 років, вказує на те, що частина фонду книгосховищ (30 856 од. зб.) була залишена у інших підрозділах бібліотеки. Порівнявши кількість літератури, яка надійшла за цей період до книгосховищ (2 041 001 од. зб.) із загалом

розставленою кількістю фонду та заступників (953 080 од. зб.), виявляємо, що понад мільйон літератури не одержали свого місця на полицях. На це вказують і неодноразові звернення до адміністрації завідувача відділу фондів та обслуговування Г. Касьянова: «Брак необхідного місця для правильної розстановки старої літератури і літератури нових надходжень» [48, арк. 4].

У зв'язку із переходом бібліотеки від Академії Наук до Міністерства культури УРСР в 1963 році було реформовано й завдання відділу фондів і обслуговування. Кардинальні зміни для працівників настали у вересні 1964 року, коли наступний директор Є. Іванців затвердив «Положення про відділ фондів та обслуговування читачів Львівської державної наукової бібліотеки Міністерства культури УРСР» [37]. Структура відділу, відповідно до «Положення...», виглядала наступним чином: три групи обслуговування; три групи фондів; група абонементу, міжбібліотечного абонементу та заочного абонементу; група масової роботи відділу; група контрольно-пропускну пункту [37, арк. 6]. Г. Касьянов, поставивши 5 вересня 1964 р. свій підпис під цим документом, зобов'язувався разом із підлеглими «Забезпечити правильну організацію збереження та охорони книжкових фондів, розміщених в сховищах і підручних бібліотеках відділу» [37, арк. 1].

«Штат групи фондів» свої службові обов'язки повинен був виконувати «по вул. Стефаника, 2 (книгосховища № 1, 2, 3, 4), Радянській, 24, Б. Хмельницького, 36» [37, арк. 2]. Так, окрім приміщень, які було закріплено за відділом ще після Другої світової війни, під його опіку було передано будівлі колишнього монастиря Отців Василіан, чия бібліотека разом із майном ще у 1940 році стала власністю Академії Наук УРСР.

Львівська державна наукова бібліотека (в системі Міністерства культури УРСР) проіснувала з 1963 до 1969 року. Красномовною ілюстрацією діяльності бібліотеки цього періоду є збережений у відділі рукописів ЛННБУ ім. В. Стефаника документ російською мовою [2, арк. 180], в якому зазначено: «Опыт передачи ЛНБ из системы АН в систему Министерства культуры был не удачным т. к. за 6 лет пребывания в Мин. культуры библиотека потеряла свое научное лицо».

Відповідно до звітів та планів відділу фондів та обслуговування за період 1964–1969 років [56-58; 62], видача книг з

книгосховищ, впродовж одного року, становила від 155 до 180 тисяч од. зб., нових надходжень поступало від 92 до 120 од. зб. Продовжувались і перенесення літератури, які становили від 500 до 800 тисяч одиниць у рік. Документи відділу фондів і обслуговування, датовані 1968–1969 роком, вже містять підпис «Завідувач відділом фондів і обслуговування Захарчишин» [57-58].

Леонід Миколайович Захарчишин був призначений на посаду завідувача відділом фондів і обслуговування з 2 січня 1968 року. Майже десятилітній досвід (з 1959 р.) працівника відділу спецфонду давав підстави вважати його досвідченим бібліотечним працівником. Однак, у зв'язку із тим, що його батько, у роки Другої світової війни, працював на окупованій німцями території, Л. Захарчишин незабаром був з посади усунений.

У 1969 році, при складанні посадових інструкцій [39], завідувачем відділу фондів і обслуговування вже значиться *Світлана Федорівна Семенова*. Очоловувала відділ до 1980 року.

Того ж 1969 року С. Семенова, спільно із працівниками відділу, мала змогу познайомитись із своїми колегами з Москви, які за дорученням Головної бібліотечної інспекції Міністерства культури СРСР, прибули вивчити питання «О возможности передачи Польской народной республике части книжных и рукописных фондов Львовской научной библиотеки, принадлежавших бывшему Институту имени Оссолинских» [2, арк. 43]. Відряджені до Львова головні бібліотекарі відділу рукописів Державної бібліотеки СРСР ім. В. І. Леніна Ю. І. Герасімова та В. Г. Зіміна у своєму звіті зазначають, що книги та рукописи Оссолінеума, які залишились у Львівській науковій бібліотеці, є найціннішою документальною базою для вивчення історії України, Литви, Білорусії та інших західних областей СРСР [2, арк. 47]. Водночас ними відмічено те, що ці матеріали широко використовуються вченими та спеціалістами, а передача їх до Польщі внесла б вагомий незручності у дослідницьку роботу.

У підготовленому тоді ж іншому документі під назвою: «Довідка про Львівську державну наукову бібліотеку Міністерства культури УРСР» [2, арк. 48-51] окремим пунктом подано: «Передача книг Польській Народній Республіці». Так, у 1969 році стверджувалось, що у 1946–1947 роках за постановою Ради Міністрів

Української РСР Польській Народній Республіці було передано 217 439 книг, 42 606 стародруків та 7 041 рукописів. Ця довідка засвідчує також: «Другий львівський транспорт книг з березня 1947 року вже не містив у собі рукописів» [2, арк. 50-51]. Для порівняння втрат — у роки війни, за відомостями на 1968–1970 рік, «тільки з Львівської бібліотеки АН УРСР фашисти вивезли до Німеччини 18 860 одиниць, з них книг — 11416» [2, арк. 57].

Новий штатний розпис відділу фондів і обслуговування у 1970 році затверджувався в бібліотеці, яка вже мала назву «Львівська державна наукова бібліотека АН УРСР». Наявні посадові інструкції [39] надають змогу встановити прізвища та службові обов'язки 25 працівників відділу фондів та обслуговування.

У травні 1971 року бібліотека одержала нову назву: Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника АН УРСР. Книгозбірня продовжує щорічно поповнюватись новими виданнями, використовуючи старі площі книгосховищ. Брак площі книгосховищ і їхнє облаштування стають «головним боєм» як для відділу, так і для керівництва бібліотеки на тривалий період.

Складаючи довідку «Про перевірку роботи Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН УРСР від 8 квітня 1972 року», директор В. Машотас зазначав: «В даний час Бібліотека зазнає великих труднощів з приміщеннями: зовсім немає місця в книгосховищах для розташування нових надходжень літератури. Для вирішення питання з приміщенням Бібліотека просить: включити в план капітального будівництва на 1972 рік добудову книгосховища по вул. Стефаника, 2» [2, арк. 112-113].

Станом на 1 грудня 1972 року [66] фонд головного книгосховища становив 1.420.969 одиниць збереження, а вже на 1 грудня 1977 року [22] — 1.378.832. Пояснення зменшенню книжкового фонду більш ніж на 42 тисячі за п'ять років, при тому, що щорічно прибувало від 40 до 60 тисяч нових видань, можемо виявити у тих же планах та звітах, складених С. Семеновою [17; 18; 31; 61; 66; 67].

Адміністрація, зі свого боку, як могла, так допомагала працівникам книгосховищ відділу. Так, у 1975–1977 роках було проведено ремонт книгосховищ та здійснено цілковито заміну системи освітлення на «більш досконалу». Щоправда, не завжди це робилось з власної волі: «з причини застарілої системи електроосвітлення

центральне книгосховище постановою Державного пожежного нагляду опечатане від вересня 1975 р. і закрите до цього часу [25 травня 1976 р.]. Протягом 7-ми місяців з цієї ж причини не працювали: абонемент, МБА та фотолабораторія» [2, арк. 125].

Ця ж довідка містить пропозицію: «Порушити перед Комітетом по пресі при Раді Міністрів УРСР питання про відселення з бібліотечного приміщення Обласної книжкової друкарні (вул. Стефаніка, 2). Вжити заходів для придбання для бібліотеки додаткових приміщень і виробничих площ за рахунок установ, організацій і підприємств, що відселяються з центру міста в новоосвоєні райони міста (напр., видавництво «Слава Родины» та інші)» [2, арк. 140].

Нестабільність у книгосховищах — постійні переміщення літератури, а слідом і працівників, відобразились і на внутрішньому кліматі колективу відділу фондів і обслуговування, який нараховував понад 40 працівників. На це вказує «Книга протоколів виробничих та методичних нарад відділу» [31].

Загалом, станом на середину 70-х років ХХ ст., у книгосховищах сформувався наступний поділ основних фондів: «універсальний фонд вітчизняної літератури та окремі фонди: по видах друку — книги, журнали, газети, карти; по змісту — збірка академіка Возняка, збірка творів Ів. Франка, збірка чеського етнографа Ржегоржа [Жегожа], спеціалізований фонд читального залу гуманітарних наук на Радянській, 24. За мовними ознаками: збірка літератури на мовах СРСР, фонд літератури на іноземних мовах. Кожний окремий фонд має свою систему організації, розстановки і відображення в каталогах» [67, арк. 40].

У першому півріччі 1977 року працівники книгосховищ і всі, хто безпосередньо займався організацією й впорядкуванням фондів були об'єднані у відділ фондів, від якого було відокремлено відділ обслуговування. Ось як у документах того часу [18, арк. 21] відображено цю подію: «...це перший рік роботи відділу фондів як окремого відділу... Безперечно, що реорганізація відділу викликала певні труднощі, викликані перебудовою роботи, перерозподілом обов'язків між працівниками...». Водночас, було «вироблено «Положення про відділ фондів», переглянуті посадові інструкції, складені нові на відповідальних за сектори і фонди головних бібліотекарів» [18, арк. 17].

Ще у 1972 році в довідці «Про перевірку роботи Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН УРСР» керівництво визнавало «специфічний склад книжкових фондів бібліотеки, складні умови їх організації й збереження настійно вимагають створення окремого відділу фондів» [2, арк. 110]. І тому закономірним, цим же документом, було звернення до Президії АН УРСР з пропозицією: «Створення окремого відділу фондів дасть можливість поліпшити обслуговування читачів. В зв'язку з цим просимо виділити додаткову штатну посаду завідуючого відділом фондів».

Минуло п'ять років перш ніж остаточно було затверджено штатний розпис для 25 працівників об'єднаних у «Відділ фондів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН УРСР» з визначенням їхніх посадових обов'язків та затвердженням завідувачем відділу Світлани Федорівни Семенової. До складу новоствореного підрозділу бібліотеки ввійшли книгосховища книжкових фондів та періодичних видань по вул. Стефаника, 2, Театральній, 11, вул. Радянській, 24, фонди картосховища. Однак ще на початку 1978 року для покращення роботи відділу фондів слід було вирішити ряд нагальних проблем: «незабезпеченість нових структурних одиниць кадрами..., невідповідність каталогів, як довідкового апарату на фонди..., плинність кадрів, викликану важкими умовами праці..., переміщення великих масивів фонду для створення місця на нові надходження, які забирають багато робочого часу, але не вирішують остаточно проблем місця» [18, арк. 27]. Саме 1978 рік, зазначено у звітах, як «перший рік за останні 5-6 років нормальної роботи книгосховищ» [22, арк. 15], яка полягала у продовженні роботи з редакції фонду, яку провадили не лише працівники відділу, але й «значну допомогу в цій роботі надали працівники спецфондів» [22, арк. 15], вилученні дублетів, «які законсервовані в штабелі» [22, арк. 22], та розміщенні нових надходжень літератури «по підлозі головного книгосховища» [22, арк. 22].

На сьогодні серед архівних матеріалів не виявлено жодної інформації про те як зберігались корінці читацьких вимог до введення так званих «кишеньок», без яких навіть на початку ХХІ ст. важко уявити книгосховище. Для виявлення боржників і впорядкування замовлень читачів у 1978 році «всі книгосховища перейшли на застосування футлярів з кишеньками для збереження

корінців вимог» [22, арк. 19-20]. Оскільки кожні 3 місяці використовувались футляри іншого кольору, то легко було виявити боржників, які вчасно не повертають літературу. Для непосвяченого читача це може видатися дрібницею, а для фахівця — це дуже важливо.

Про ефективність використання кольорових футлярів свідчить і те, що вже у 1979 році читальним залам, абонементу та МБА від сектору книг було представлено список на 657 видань, які були неповернуті з цих підрозділів. У звіті зазначено й своєрідного рекордсмена: «Найбільша заборгованість за кількістю і терміном користування позичених книг припадає на читальний зал № 3» [23, арк. 20]. І поруч зазначено: «надавали допомогу працівники спецфонду». Серед перешкод в роботі з обслуговування читачів згадується «невідповідність каталогів і фонду» [23, арк. 24]. У зв'язку з цим завідувач відділом фондів С. Семенова пропонувала розпочати звірку фонду з каталогами.

Штат відділу фондів станом на 1 січня 1980 року становив 25 працівників, один з них працював у новоствореному секторі депозитарного зберігання.

Наприкінці 70-х років ХХ ст. адміністрацією бібліотеки, для Президії АН УРСР, була складена довідка «Про заходи по збереженню, розкриттю і використанню книжкових фондів, рукописних і архівних матеріалів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН УРСР» [2, арк. 159-162], яку підписали директор Є. М. Стасюк, секретар партбюро Г. Г. Рожко та голова МК профспілки Є. Є. Кравченко. У ній, зокрема, говориться: «Згідно з існуючими нормами для нормального розміщення і зберігання 5,3 млн. одиниць [фонду] бібліотеці необхідно мати сховища площею 15 тис. м², а бібліотека має всього 4,7 тис. м² разом із службовими приміщеннями. Це привело до того, що нові надходження (біля 100 тис. одиниць щороку) складаються на підлозі у проходах між стелажми. Тіснота у сховищах примушує постійно пересувати книги, що приводить до їх фізичного псування. Велика кількість цінної літератури через відсутність місця складена на підлозі штабелями, що заважає її нормальному використанню. Тимчасовий вихід із такого становища можна було б знайти за рахунок відселення з будинку бібліотеки (вул. Стефаника, 2)

виробничих цехів Обласної книжкової друкарні, яка займає 495 м² виробничої площі та 164 м² підвальних приміщень».

У цьому ж документі для подолання зазначених труднощів адміністрація просить: «Допомогти бібліотеці в прибудові книгосховища до нинішнього приміщення бібліотеки по вул. Стефаника, 2. (Технічна документація на прибудову виготовлена)... Виділити бібліотеці кошти для виготовлення 2 500 штук металевих стелажів, що дасть можливість збільшити вмістимість існуючих приміщень книгосховищ і разом з тим виконати вимоги Державної інспекції протипожежної безпеки» [2, арк. 162].

На жаль, неодноразові звернення до Президії АН УРСР про надання допомоги бібліотеці залишались без реагування. Зберігся підписаний Є. Стасюком лист «Про цінність книжкових фондів ЛНБ АН УРСР і їх збереження», датований 12 лютого 1975 року. В ньому, окрім перерахованих заходів для поліпшення умов зберігання цінних книжкових фондів, зазначено: «Відселити з бібліотечного будинку (вул. Бібліотечна, 2) мешканців (сім'я колишнього директора бібліотеки А. З. Одухи), які займають площу 125,3 м² (п'ять кімнат). Обладнати в цьому будинку центральне опалення» [2, арк. 207-209].

За твердженням С. Семенової «Звітний 1980 рік був для відділу дуже складним» [24, арк. 18]. Це й не дивно, якщо взяти до уваги те, що протягом року штати (32 одиниці) оновились на 60 %. Найбільших змін зазнав сектор книг, де нові працівники становили 70 %. Водночас відбулась докорінна зміна структури відділу фондів. Він «розширився за рахунок створення нового сектору гігієни і санітарії, та сектору диспетчеризації, до складу якого увійшли дві групи: прийому вимог і доставки виконаних вимог» [24, арк. 18]. Таким чином керівництво бібліотеки намагалось скоротити шлях виконання читацьких вимог. Окремим структурним підрозділом бібліотеки у 1980 році став філіал по вул. Радянській, 24, який після Другої світової війни був незмінним «супутником» фондів.

При складанні плану на 1981 рік [25, арк. 1-22] керівництво відділу фондів передбачало вже у листопаді заслухати звіти про роботу секторів. За цим документом [25, арк. 20] структура відділу та керівництво секторами були наступними:

книг — *Л. Є. Дорош*;
періодичних видань — *В. М. Радовський*;
диспетчеризації* — *Т. Г. Страшевська*;
депозитарного зберігання — *А. А. Вахула*;
картографічних видань — *Р. М. Біганський*;
санітарної та гігієнічної обробки фондів — *М. В. Коляса*.

Наприкінці 1981 року «Річний звіт...» [25, арк. 23-56] було вже складено виконуючим обов'язки завідувача відділом фондів *Володимиром Месеровичем Радовським*, який згодом був затверджений на цю посаду і очолював відділ фондів до 1990 року.

Початок 80-х років ХХ ст. для працівників відділу фондів пам'ятний звіркою наявної літератури з документами обліку. Так, у 1981 р. розпочата документальна перевірка в книгосховищі № 4, «в якому зосереджені особливо цінні та унікальні фонди відділу» [25, арк. 24].

У 1982–1983 роках Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника АН УРСР одержала перший засіб механізації — книжковий підйомник, який з'єднав книгосховища № 1 та № 2 відділу фондів. Продовжувались кадрові ротації. Так, відповідно до архівних документів [26, арк. 1-29], у 1983 році «З метою посилення роботи з книжковим фондом штат сектору книг було збільшено на 3 працівники. В той же час штат груп обслуговування при каталогах та диспетчеризації був зменшений на 2 працівників».

Загалом, штат відділу — 35 працівників, не змінювався з 1983 до 1987, коли він був збільшений на 3 одиниці. Розподіл за підрозділами був наступним: завідувач відділом — 1 працівник; головний бібліотекар — 1 працівник; сектор вітчизняних та іноземних книг — 16 працівників; сектор вітчизняних та іноземних періодичних видань — 5 працівників; сектор санітарно-гігієнічної обробки фондів — 3 працівники; сектор картографії — 1 працівник; група прийому вимог — 4 працівники; група диспетчеризації читацьких замовлень — 4 працівники.

Вже у 1984 році «плинність кадрів у відділі зменшилась: загалом звільнилось 10 осіб — ... в зв'язку із незадовільними умовами та

* У звіті за 1981 рік, серед пропозицій відділу, зазначено: «перетворити групу диспетчеризації читацьких замовлень в сектор диспетчеризації відділу фондів».

оплатою праці — 4 працівники» [21, арк. 44], у наступному році «звільнилось 2 людей» [15, арк. 35], а у 1986 р. «звільнилось 3 особи» [16, арк. 39].

У квітні 1986 року було затверджено новий штатний розклад відділу фондів — у ньому «збільшено кількість високооплачуваних посад». Однак, «негативно вплинуло на стан роботи у відділі, настрої працівників» те, що з тих, хто працював з іноземною літературою, були зняті надбавки до зарплати «за знання та використання у роботі іноземних мов». В подальшому, у 1988–1989 роках, у відділі фондів було затверджено 38 штатних одиниць. Суттєве зменшення настало вже у 1990 р. — 30 чоловік [6, арк. 29] та 1991 р. — «штат 31 працівник, працювало 26» [7, арк. 40].

Незважаючи на заходи, які провадились адміністрацією для підтримання книгосховищ відділу фондів у належному стані, «В лютому 1984 року виявилось, що перекриття книгосховища № 1 сектору книг та № 1 сектору періодичних видань є аварійні. Було встановлено, що вони гранично перевантажені і далі розміщення стелажів та літератури може привести до їх руйнування. В зв'язку з цим обком профспілки 22.03.84 р. заборонив виконання вимог в цих книгосховищах» [21, арк. 33]. Як наслідок, «з'явилась необхідність провести значну по обсягу непередбачену роботу — евакуацію всього книжкового фонду та майна книгосховища» [21, арк. 39]. Протягом 4 місяців, з березня по червень 1984 р., в'язались пачки, нумерувались та «конвеєром» передавались в книгосховище № 2. Загалом було евакуйовано 403 тисячі примірників літератури. Слідом за цим, у 1985 році, «в приміщенні читального залу № 2 було організовано нове сховище, туди із штабелів було перенесено біля 100 000 екз. найбільш ходової літератури» [15, арк. 28]. Не даремно у звіті за наступний, 1986 рік, можна прочитати: «Робота відділу протягом року проходила в надзвичайно складній обстановці капітального ремонту, коли погіршилися умови праці, неодноразово працівники відділу відволікались для допомоги будівельникам, господарській частині, проводили позапланові роботи по створенню фронту для будівельних робіт, тощо» [16, арк. 27].

Водночас із переобладнанням книгосховищ, у 80-х роках ХХ ст. по вул. Стефаніка, 2 виникали і непередбачувані обставини, які

впливали на збереження літератури: «незадовільний стан збереження фондів, про що свідчать неодноразові взломи у книгосховищі по вул. Театральній, 11, аварія опалювальної системи, внаслідок чого було залито 1 900 книжок. Не зрушена з місця проблема книгосховищної кризи. На кінець року [1987 р.] у відділі знову не стало вільних полиць» [19, арк. 38]. Для вирішення проблеми з місцем для літератури, згодом, планувалось навіть: «закінчити до літа 1989 року пристосування башти № 17 «Цитадель» під книгосховище» [20, арк. 39].

Незважаючи на ремонтні роботи та відсутність місця на полицях для розташування літератури, «По розпорядженню дирекції відділ в вересні–жовтні [1986 р.] розпочав значні за обсягом позапланові роботи по перегляду фонду старих іноземних видань та відбір дублетних видань з штампами бібліотеки «Оссолінеум». На 1 листопада 1986 року переглянуто 40 000 примірників, відібрано 523 видання» [16, арк. 35]. За задумом дирекції планувалось «за 7 років перевірити весь фонд бібліотеки» [16, арк. 32]. Для цього «у відділі створена група документальної перевірки наявності книжкового фонду у складі 3-х працівників».

Причину такого поспіху в роботі із «старими іноземними виданнями» пояснює звіт за 1987 рік: «по розпорядженню Президії АН УРСР 667 видань передані у дар ПНР» [19, арк. 44]. Тому закономірним було те, що вже у наступному році 10 працівників відділу фондів брали участь у проведенні «Дослідження складу та змісту літератури з колишньої бібліотеки «Оссолінських» та складанні довідки для ЦК КПРС [20, арк. 40].

Для багатьох працівників Львівської наукової бібліотеки АН УРСР 1989 рік став пам'ятним, оскільки 5 серпня вона одержала статус науково-дослідного інституту. Відділ фондів було визнано лише «функціональним» і, незважаючи на те, що надалі надавалась допомога науковим працівникам, він не одержав до свого штату жодної наукової посади.

У 1990 році відбулись чергові зміни у керівництві відділу фондів, на звільнену В. Радовським посаду завідувача відділом було призначено Ганну Григорівну Рожко, яка у щорічному звіті зазначала: «Ряди шифрів розміщені в усіх книгосховищах з порушенням порядку системи. Це ускладнює розстановку, виконання

замовлень» [6, арк. 32] Через рік, новий завідувач — *Юрій Михайлович Рудий*, змушений був, слідом за своїми попередниками, визнати: «тіснява, брак місця для розташування нових надходжень, що викликає складність та заплутаність розміщення окремих масивів літератури» [7, арк. 29]. Для того, щоб звільнити місце для нових надходжень, у 1991 р. було прийнято рішення про зв'язування значних масивів літератури. І на все це нова біда — «залиття збірки «Возняка» [7, арк. 30].

Стан із кадрами відділу, в цей період, був наступним: «за три місяці... повністю змінився склад працівників сховища № 2 у кількості 5 чоловік, сховища № 3 — 2-х чоловік» [6, арк. 31].

Склавши на початку 1992 року план роботи, Ю. Рудий вже у грудні, на посаді головного бібліотекаря, надавав допомогу у складанні звіту новому завідувачеві *Анісії Анатолівні Вахулі*, яка очолювала відділ основних книжкових фондів до 2003 року.

У 1991 р. посаду директора обійняла *Лариса Іванівна Крушельницька*. Саме їй, за поданням завідувача відділу фондів, доводилось приймати рішення про подальшу долю книгосховищ, оскільки «На початку року [1992] створилась екстремальна ситуація в книгосховищах: катастрофічно бракувало місця для розміщення нової літератури, відділ стояв перед закриттям всіх книгосховищ. Тому в зв'язку з одержанням нових площ під книгосховище «Цитадель», відділ спрямував свої сили на швидше перевезення менш запитуваного фонду ... у сховище «Цитадель» [8, арк. 8]. Водночас відбувалось термінове звільнення книгосховища № 5, розташованого у непристосованому підвальному приміщенні, та вивезення літератури відділу, складеної у штабелі в читальному залі № 3. До цих робіт, окрім працівників бібліотеки, було залучено 43 позаштатних робітники, серед яких були курсанти військового училища та особи засуджені до вправних робіт на 15 діб.

Введення, у 1993 році після ремонту, в експлуатацію книгосховища № 1 змусило працівників відділу фондів здійснювати розміщення фонду не лише у головному книгосховищі по вул. Стефаника, а й у сховищах «Цитадель» та «Театральна». Загалом «переміщено 619 тисяч 460 одиниць збереження» [9, арк. 22], при тому, що загальний книжковий фонд відділу на той час становив

близько одного мільйона шестисот тисяч одиниць. Паралельно велась робота з впорядкування фонду книгосховища № 4 та розформування фонду «Шафа»*.

1992–1993 роки для працівників відділу фондів став пам'ятним ще й тим, що розпочата у 1942 році праця з відокремлення періодичних видань від книжкових, одержала логічне завершення — було створено два окремі підрозділи бібліотеки: відділ основних книжкових фондів та відділ періодики.

У подальшому «переміщення масивів фонду та його належна організація» [10, арк. 20] були зумовлені не лише браком місця, а й «появою грибка на книгах, у зв'язку з чим необхідно було відокремити певні масиви літератури» [10, арк. 21].

Значних клопотів керівництву бібліотеки і відділу основних книжкових фондів у 1994–1997 роках завдавало книгосховище по вулиці Театральній, 11, [4; 5; 11; 12] з якого слід було вивести фонд депозитарного зберігання та дублетної літератури. Основною турботою, як і в попередні роки, було те, що сховище не було обладнане сигналізацією, через що лише в 1995 році «Протягом року відмічено «два випадки взлому» у книгосховищі по вул. Театральній. Внаслідок цього пропали у сховищі книги. Список книг зав. відділом поданий у дирекцію» [11, арк. 31].

Ще у 1992 р., у зв'язку із розпочатою роботою з відокремлення книгосховищ періодичних видань від книжкових, «протягом року змінилась структура відділу» [8, арк. 9]. Вона виглядала наступним чином: сектор виконання читацьких вимог з основного книгосховища; сектор виконання читацьких вимог зі сховища «Цитадель»; сектор прийому і розподілу нових надходжень та відбору літератури на списання; сектор депозитарного зберігання літератури; група диспетчеризації читацьких вимог.

З 1992 до 1997 року штат відділу налічував 26 осіб, однак уже в 1998–2000 роках штатний розпис відділу основних книжкових фондів передбачав лише 23,5 ставки. Водночас наприкінці 1997 року всі працівники відділу проходили атестацію, яка повинна була визначити їхній професійний рівень. Проте, для цього періоду (1997–1998) характерним було «багато відпусток за власний

* Фонд «Шафа» — популярна література 90-х років ХХ ст., яка видавалась читачам для користування лише у читальні зали.

рахунок» [4, арк. 32]. В основному вони стали наслідком неповного фінансування Національної Академії наук України, до складу якої бібліотека увійшла ще у березні 1994 року. Однак відзначалась і «певна стабільність кадрів», при тому, що «в липні [1998 р.] — відділ не обслуговував читачів, ... з 16.XI по 15.XII 1998 року відділ не працював за наказом директора» [5, арк. 29].

Станом на 1 січня 2000 року фонд відділу основних книжкових фондів вже налічував один мільйон 802 тисячі 870 одиниць збереження [13, арк. 29]. З цим масивом літератури працівники відділу продовжували роботу з обслуговування читачів — виконання замовлень, упорядкування — переміщення, в'язання і т. д.

Якщо звернутись до архівних матеріалів, то зустрічаємо: «протягом липня–серпня [2000 р.] відділ не виконував замовлення читачів, а зосередив увагу на проведенні суто робіт по упорядкуванню фонду» [13, арк. 27]. Водночас у зв'язку «з роботами по знезараженню грибкової літератури» у секторі «Цитадель» замовлення виконувались лише науковим працівникам. Активно велась робота з освоєння нового книгосховища: «З наданням нових приміщень для звільнення сховища № 4 у короткий термін, періодично призупинялись всі види робіт з метою швидкого переміщення фонду, у якому приймали участь практично всі працівники бібліотеки» [13, арк. 33].

Однак довелось вирішувати і непередбачувані проблеми: «у процесі переміщення було встановлено, що у зв'язку з тим, що певні стелажи не повністю укомплектовані полицями... виникла необхідність встановлення додаткових полиць у кожній секції стелажа» [14, арк. 33]. Загалом, довелось повторно перемістити 130 тисяч одиниць збереження, «фонд книгосховища № 4 повністю розташований на стелажах нового сховища» [14, арк. 33].

У липні 2000 року «повністю вилучено депозитарний фонд у сховищі по вул. Театральній» [14, арк. 29], внаслідок чого майже 6 тисяч одиниць збереження (5 748) було «тимчасово складено штабелем у приміщенні редакційно-видавничого відділу, яке перейде у користування сектору, як сховище депозитарного фонду» [14, арк. 33].

У першому десятилітті ХХІ століття проблеми бібліотеки, зокрема відділу основних книжкових фондів, незважаючи на проведену низку заходів по їх усуненню, на цьому не вичерпались.

Зокрема в 2001 році у книгосховищах № 2 і № 3 була виявлена література заражена грибком, внаслідок чого з листопада до січня 2001 р. не виконувались замовлення, а з травня по жовтень 2002 року у книгосховищі № 2 велись ремонтні роботи [3]. Для знезараження літератури вперше використовувалась дезінфекційна камера та проводилась фумігація та дегазація сховищ.

У 2003 році посаду директора ЛНБ НАН України ім. В. Стефаника обійняв Мирослав Миколайович Романюк, а наприкінці року відділ основних книжкових фондів очолила *Галина Мирославівна Кулай*. Під їхнім керівництвом у 2004–2005 рр. [3] проводилась робота з освоєння нових книгосховищ відділу основних книжкових фондів по вулиці Ковжуна, 10, Стефаника, 2, та вивезення дублетної літератури із сховища по вулиці Театральній, 11. У 2009 році виконані роботи дозволили остаточно впорядкувати й продовжити документальну перевірку основних книгосховищ та розпочати звірку книжкового фонду сектору «Цитадель». Забезпечення повного доступу, з 2008 року, до книжкових фондів книгосховищ, надає можливість працівникам відділу основних книжкових фондів обслуговувати читачів літературою, репертуар якої сформувався у бібліотеці впродовж ХІХ — початку ХХІ ст. та окремими збірками — «Возняка», «Лучука», «Герасима», «Фостума», «Деркачів», «Преторіуса». Станом на грудень 2009 року у сховищах відділу основних книжкових фондів налічується близько 2 млн. одиниць збереження, якими опікується 28 працівників.

Слід зазначити, що з 2008 року бібліотека отримала статус національної. Внаслідок чого було змінено штатні розписи та посадові інструкції працівників відділу. Так, було створено сектор рідкісних книг ХІХ–ХХ ст., до якого частково передано літературу колишнього спецфонду. В цьому ж році запровадження автоматизованої бібліотечної системи АLEPH надало можливість розпочати штрихкодування та рекатолігізацію літератури відділу основних книжкових фондів. Це дозволило з 2009 року обслуговувати користувачів абонементу, а з 2010 року всіх читальних залів (вул. Стефаника, 2) за допомогою електронних замовлень та відкрити доступ до літератури, через мережу Internet.

За 70 років від створення бібліотеки академії наук у Львові, відділ, який опікувався основними книжковими фондами, очолювало

12 завідувачів. Кожен з них, обіймаючи цю посаду, при підтримці працівників відділу, робив все від нього залежне, щоб покращити доступ читачів до фондів інституції, яка на теперішній час носить назву — Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника.

1. *Вальо М.* Архів Владислава Тадеуша Віслоцького у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України / *Марія Вальо* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. — Львів, 2002. — Вип. 9/10. — С. 249-254.
2. Довідки про ЛНБ АН УРСР (історія бібліотеки, фонди, приміщення та інші питання) 50–80-ті рр. ХХ ст. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Фонд о/н 3896/1-п.1. — 216 арк.
3. Документи про роботу відділу фондів: плани, звіти, числові показники за період 2001–2009 років // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 9, о/н. — Відділу обслуговування та фондів. — Од. зб. 5386. — 82 арк.
4. Документи про роботу відділу: план, звіт за 1997 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2928. — 58 арк.
5. Документи про роботу відділу: план, звіт за 1998 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2955. — 57 арк.
6. Документи про роботу відділу: план, звіт, цифрові показники за 1990 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2711. — 40 арк.
7. Документи про роботу відділу: план, звіт, цифрові показники за 1991 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2762. — 40 арк.
8. Документи про роботу відділу: план, звіт, цифрові показники за 1992 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2788. — 14 арк.
9. Документи про роботу відділу: план, звіт, цифрові показники за 1993 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2815. — 36 арк.
10. Документи про роботу відділу: план, звіт, цифрові показники за 1994 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2842. — 26 арк.
11. Документи про роботу відділу: план, звіт, цифрові показники за 1995 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2868. — 49 арк.

12. Документи про роботу відділу: план, звіт, цифрові показники за 1996 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаніка. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2900. — 63 арк.
13. Документи про роботу відділу: план, звіт, цифрові показники за 1999 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаніка. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2986. — 56 арк.
14. Документи про роботу відділу: план, звіт, цифрові показники за 2000 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаніка. Архів. — Оп. 1, од. зб. 3021. — 59 арк.
15. Документи про роботу відділу: план, звіти, статистичні дані за 1985 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаніка. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2524. — 50 арк.
16. Документи про роботу відділу: план, річний звіт, статистичні звіти за 1986 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаніка. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2563. — 51 арк.
17. Документи про роботу відділу: план, річний звіт, цифрові показники за 1976 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаніка. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2171. — 55 арк.
18. Документи про роботу відділу: план, річний звіт, цифрові показники за 1977 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаніка. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2210. — 36 арк.
19. Документи про роботу відділу: план, річний звіти, статистичні звіти за 1987 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаніка. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2605. — 73 арк.
20. Документи про роботу відділу: план, річний звіти, цифрові показники за 1988 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаніка. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2645. — 56 арк.
21. Документи про роботу відділу: плани, річний звіт, статистичні звіти за 1984 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаніка. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2487. — 62 арк.
22. Документи про роботу відділу: плани, річний звіт, цифрові показники за 1978 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаніка. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2253. — 42 арк.
23. Документи про роботу відділу: плани, річний звіт, цифрові показники за 1979 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаніка. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2296. — 29 арк.
24. Документи про роботу відділу: плани, річний звіт, цифрові показники за 1980 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаніка. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2337. — 40 арк.
25. Документи про роботу відділу: плани, річний звіт, цифрові показники за 1981 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаніка. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2377. — 56 арк.

26. Документи про роботу відділу: плани, річний звіт, цифрові показники за 1983 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2453. — 43 арк.
27. Звіти ЛНБ АН УРСР за 1940 та 1948 роки // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Фонд о/н 3896/8-п.1. — 37 арк.
28. Інвентарна книга обліку бібліотечних фондів (13.01.1943–15.04.1946): топошифри 335.601-338.450 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ комплектування. — Оп. 1, од. зб. 94. — 100 арк.
29. Інвентарна книга обліку бібліотечних фондів (13.05–11.11.1941): топошифри 331.949-334.919 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ комплектування. — Оп. 1, од. зб. 49в. — 100 арк.
30. Інвентарна книга обліку бібліотечних фондів (20.02–7.10.1941): топошифри 326.009-328.978 // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ комплектування. — Оп. 1, од. зб. 49а. — 100 арк.
31. Книга протоколів виробничих та методичних нарад відділу: розпочата 27 січня 1971 р., закінчена 28 червня 1974 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1690. — 57 арк.
32. Місячні звіти про виконання плану роботи за вересень–грудень 1944 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 71. — 13 арк.
33. Накази і розпорядження // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 380. — 68 арк.
34. Окремі документи, читацькі формуляри бібліотеки [АН УРСР] за 1942–1944 рр. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Фонд о/н 2498. — 353 арк.
35. Положення про відділ на 1950 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 296. — 9 арк.
36. Положення про відділ на 1952 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 402. — 5 арк.
37. Положення про відділ на 1964 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1159. — 6 арк.
38. Положення про комплектування загального книгосховища, відділів, кабінетів бібліотеки на 1945 рік (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 76. — 16 арк.
39. Посадові інструкції на 1970 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1632. — 25 арк.
40. Протоколи № 1-20 виробничих нарад працівників бібліотеки (12 січня 1949 — 31 грудня 1949) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 208. — 133 арк.

41. Протоколи виробничих нарад філіалу бібліотеки (30.08.1944–16.11.1944) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 70. — 9 арк.
42. Річний звіт про виконання плану за 1946 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 98. — 4 арк.
43. Річний звіт про виконання плану за 1948 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 182. — 9 арк.
44. Річний звіт про виконання плану за 1950 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 298. — 9 арк.
45. Річний звіт про виконання плану за 1951 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 344. — 28 арк.
46. Річний звіт про виконання плану за 1953 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 469. — 22 арк.
47. Річний звіт про виконання плану за 1954 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 533. — 23 арк.
48. Річний звіт про виконання плану за 1955 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 588. — 20 арк.
49. Річний звіт про виконання плану за 1956 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 662. — 24 арк.
50. Річний звіт про виконання плану за 1957 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 727. — 26 арк.
51. Річний звіт про виконання плану за 1958 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 798. — 26 арк.
52. Річний звіт про виконання плану за 1959 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 847. — 25 арк.
53. Річний звіт про виконання плану за 1961 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 972. — 22 арк.
54. Річний звіт про виконання плану за 1962 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1033. — 21 арк.

55. Річний звіт про виконання плану за 1963 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1096. — 22 арк.
56. Річний звіт про виконання плану за 1964 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1161. — 41 арк.
57. Річний звіт про виконання плану за 1967 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1398. — 13 арк.
58. Річний звіт про виконання плану за 1968 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1476. — 7 арк.
59. Річний звіт про виконання плану роботи відділу за 1960 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 907. — 19 арк.
60. Річний звіт про виконання плану у 1952 р. (Відділ спецфонду) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 367. — 24 арк.
61. Річний звіт про роботу відділу за 1975 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 2041. — 34 арк.
62. Річний план про роботу відділу на 1965 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1241. — 13 арк.
63. Річний план про роботу відділу на 1969 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1551. — 21 арк.
64. Річний план роботи відділу на 1947 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 141. — 1 арк.
65. Річний план роботи відділу на 1950 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 297. — 3 арк.
66. Річний план роботи відділу та звіт про його виконання за 1973 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1797. — 66 арк.
67. Річний план роботи відділу та звіт про його виконання за 1974 р. (Відділ фондів та обслуговування) // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 1906. — 63 арк.
68. Статут філіалу бібліотеки на 1944 р. // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Архів. — Оп. 1, од. зб. 68. — 8 арк.
69. Штатні розписи 1940, 1941, 1944–1945 роки. ЛНБ АН УРСР // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Фонд о/н 3896/43-п.7. — 42 арк.

70. Meldunki tygodniowe Okręgowej Delegatury Rządu we Lwowie z 1944 r. — BOss Rkps 16600/II : Оссолінські колекції. CD-16600 [Електронний ресурс] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — 1 електрон. опт. диск (CD) ; 12 см. — 700 МВ.
71. Ossolineum we Lwowie. Raport Janiny Kelles-Krauz 1918–1957. Pol. 1973. S. 230. — BOss Rkps 15519/I : Оссолінські колекції. CD-15519/1 [Електронний ресурс] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — 1 електрон. опт. диск (CD) ; 12 см. — 700 МВ.
72. Papiery Biblioteki Państwowej we Lwowie (Staatabibliothek Lemberg). Akta dotyczące zbiorów Biblioteki z lat 1941–1944. Niem. 1941–1944. K. 94. — BOss Rkps 17119/II : Оссолінські колекції. CD-17119/II [Електронний ресурс] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — 1 електрон. опт. диск (CD) ; 12 см. — 700 МВ.
73. Papiery Biblioteki Państwowej we Lwowie (Staatabibliothek Lemberg). Kwestionariusze i akta personalne pracowników z lat 1942–1943. Niem., pol., ukr. 1936–1944. K. 395. — BOss Rkps 17120/II : Оссолінські колекції. CD-17120/II [Електронний ресурс] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — 1 електрон. опт. диск (CD) ; 12 см. — 700 МВ.
74. Papiery Biblioteki Państwowej we Lwowie (Staatabibliothek Lemberg). Akta dotyczące spraw płacowych i personalnych z lat 1941–1944. Niem., pol. 1941–1944. Tom 1. S. 1064. — BOss Rkps 17122/II : Оссолінські колекції. CD-17122/II T. 1 [Електронний ресурс] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — 1 електрон. опт. диск (CD) ; 12 см. — 700 МВ.
75. Papiery Biblioteki Państwowej we Lwowie (Staatabibliothek Lemberg). Akta dotyczące spraw płacowych i personalnych z lat 1941–1944. Niem., pol. 1941–1944. Tom 2. K. 357. — BOss Rkps 17122/II : Оссолінські колекції. CD-17122/II T. 2 [Електронний ресурс] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — 1 електрон. опт. диск (CD) ; 12 см. — 700 МВ.
76. Papiery Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie dotyczące zbiorów bibliotecznych z lat 1939–1946. Pol., ukr. 1939–1946. K. 272. — BOss Rkps 17066/II : Оссолінські колекції. CD-17066/II [Електронний ресурс] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — 1 електрон. опт. диск (CD) ; 12 см. — 700 МВ.
77. Sprawozdania i plany pracy działów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (później Biblioteki Państwowej we Lwowie i Lwowskiej Biblioteki Akademii Nauk Ukrainńskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej) z lat 1926–1950. Pol., ukr. 1926–1950. K. 274. — BOss Rkps 17055/II : Оссолінські колекції. CD-17055/II T. 2 [Електронний ресурс] // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — 1 електрон. опт. диск (CD) ; 12 см. — 700 МВ.